

A II. Magyar Képzőművészeti Kiállítás

A Műcsarnokban több mint 300 műtárgy bemutatásával megnyitotta a II. Magyar Képzőművészeti Kiállítás. Képzőművészetünk idején nagy szerepet játszott a társadalmi realizmus felé forduló képzőművészetünk eszméi tartalmában is, minőségében is elmélyült. A magyar művészek újabb határozott lépést tettek a közérthetőség útján: alkotásaik az egész dolgozó népet érdeklő kérdésekről beszélnek.

Különösen szembetűnő a kiállítás tematikai gazdagodása. A művészek nem csupán a termelői munkát, a dolgozókat, az ifjúság mindennapi életét, az országépítés eseményeit örökítették meg, hanem komoly eredményeket értek el a történelmi festészetben. Kísérletet tettek az új életünk ünnepi eseményeit méltóan ábrázoló festészet kialakítására is; életképekkel és tájképekkel is jelentkeztek. Az évtizedek óta háttérbe szorított, teljesen elhanyagolt történelmi festészet újra fellendülőben van, de ez a történelmi festészet ma már nem a tetszetős látványosság, a királyok dicsőítésének, a történelem hamisításának eszköze — hanem a népről szól a népek, hogy megerősítse a békéért folytatott küzdelemben, a szocializmus építésének hatalmas munkájában (A magyar képzőművészek békéért való harcok kiállítását mi sem bizonyítja jobban, mint hogy a képzőművészek szövetségének elnöke, köztisztviseltek álló nagy Kossuth-díjas művészeink, a 87 éves Csók István a béke áldásait és a háború borzalmaikat bemutató hármasképet festett. Csók Istvánnak ez a tette példaképpel álljon minden magyar képzőművész előtt.)

Az eredmények mellett feltűnőek a kiállítás hibái is. A művek nagyrésztben a tanulmányzerű beállítás uralodik, amely kizárja az elevenebb mozgást és háttérbe szorítja az eszmei tartalmat. Ilyenformán a művek egy részében túlteng a pusztán festői látvány. Művészeink még nem fordítanak elég gondot az emberábrázolásra, a típus-alkotásra, sokszor megelégednek bizonyos szemérmes feljegyzéssel. Ebből adódik, hogy a képeken a holt részek sokszor elevenebbek, mint a műveken szereplő alakok arckifejezése. Mindezekkel összefüggésben van a művészek önkritikájának erőteljesebb kifejezése, s elmélyítése szükséges. Ma csak a kiállítás festészeti anyagával foglalkozunk, a grafikai és szobrászati anyagot legközelebb ismertetjük.

A magyar nép történelmének több nagy korszaka elvének meg a kiállítás festészeti anyagában. *Kádár György és Konecsni György* nagyméretű közös alkotása; a *Vihar előtt* Dózsa tábort ábrázolja a tisztai átkelés hajnalán. A hajnal zöldsérgésében az olajmészes fény mellett tanácskozó Dózsa Györgyöt és vezérkarát látjuk, körülöttük a harcra készülő parasztok óriási tömegét. A művészek jól ábrázolták a felkelés népi jellegét abban a kötetlenségben, ahogyan alakjaikat mozgatták, azzal hogy a vezérkar minden szertartásosság nélkül a sürgő-forgó nép közepén helyezkedik el. Eleven élet, közvetlenség, sőt humor is sajátja ennek a képeknek, amely a „hagyományos” történelmi festményekben szokásos színpadias pózok nélkül is érzetnünk tudja a pillanat nagyságát és a nép erejét. Sok jó paraszti típus, a való életből merített figurákat ábrázol ez az alkotás, amely a jellemzőnek, a lélekábrázolásnak jó példát nyújtja. A korabeli öltözetek, fegyverek is nagy bőséggel szerepelnek az alkotásban, mégsem hat a mű történelmi kelletkésnek, hanem felsorolásnak. A tárgyak hitelességét az alakábrázolás történelmi igazsága támasztja alá. Az emlékezős helyett a realista megjelenítés volt a művészek célja, ennek az elvnek az alkalmazása következtében tudták kialakítani majd nem teljes sikerrel a jelenetét egységes látvánnyá. Törekvéseikben kétségkívül halással volt rájuk a magyar történelmi klasszikusok közül a nagybányai festészet, elsősorban Ferenczy Károly hatalmas József-kompozíciója. A fiatal magyar szocialista-realista festészet egyik jelentős értéke ez a minden ízében becsületos, befejezett és komoly mesterségbeli tudással megfestett mű. A festmény hibái eltörpülnek eredményei mellett. Mégis kifogásolni lehet a sötét tónust, amely elnyeli a

színeket, pedig a szín a festészetnek az az eszköze, amellyel a látványt közelebb lehet hozni a szemlélőhöz. Amennyiben a történészi időpontja — a művészek szerint — kizárta a színek alkalmazását: a fények merészebb kezelésével lehetett volna a képet színessé, tehát változatosabbá és közvetlenebbé tenni.

Bernáth Aurél két történelmi festményének témáját a magyar munkáosztály harcaiból vette. Mindkét festmény — a MEMOSZ székház dísztermébe kerül majd, *Bán Béla* és *Szentiványi Lajos* két-két munkájával együtt. Képzőművészetünk fejlődésének, átalakulásának egyik meggyőző példája, hogy Bernáth Aurél, az újabb magyar festészet egyik legjelentősebb alakja, aki egykor a magányos művész hangulatának ábrázolója volt, most egyéni problémák helyett a közösség életének megjelenítésével foglalkozik. Két festményében megőrizte életművének minden értékét, a gazdag színtudatát, a megjelenítés megejtő finomságát, az ábrázolás nemességét. Festői világa kitarult és új műveivel közérthető problémákhoz nyult. Első festményén az illegális munka kezdetét ábrázolja az építkezésnél. A kompozíció az illegális összejöttét nem szakította el az építőmunkások tömegének munkájától, hanem szelletes megoldással a kettőt összekapcsolta. Másik képe a munkások tüntetését ábrázolja, a bezárt MEMOSZ székház előtt. Ez az alkotása a típusok sokféleségével, a megjelenítés Bernáthnál eddig még nem látott realitásával emelkedik ki. Igen szerencsés a kép háttérének megoldása, melyben megkapóan ábrázolja a pesti utcát. Helyesen tette, hogy a történelmi eseményt élénk színháti közvetlen látvánnyá formálta, de ebből fakadnak két művének hibái is. A jelenségek ábrázolása közben mellőzte a cselekvés kifejező erejét, s ezáltal az eszmei tartalom másodrendűvé lett számára.

Ugyancsak a MEMOSZ székház számára készült a következő festmény *Bán Béla* két műve. Mindkettőt még tavalyi Munkácsy-díjas képek megelőzően festette. Első kompozíciója, a tüntetésben részvevő munkások letartóztatását ábrázolja; változatos típusaival és a cselekmény mozgalmassal csoportosításával éri el a hatását. A lehangoló eseményben is érzetnünk tudja a munkáosztály erejét. Sajnálatos, hogy az alakok mozgásában viszont igen sok a szimbolikus elem. A fény- és árnyékhatásokra felépített festmény színeiben igen szegény. Valószínűbb ábrázolással készült másik: az első szabad május elsőjét megőrkítő képe. A felvonuló csoport alakjai a magyar és a felszabadító szovjet nép barátságát fejezik ki, örvendő arckifejezésükkel és vidám karolgetésükkel. A jól megragadott jelenet azonban derűsebb színeket kellett volna használnia, továbbá kiküszöbölni a formalista tér-ábrázolás módszereit.

A szovjet és a magyar nép barátságát fejezi ki *Domanovszky Endre*. Az 1848-as zászlók átadása című kompozíciója is. Művét a „Magyar katona a szabadságért” kiállítással kapcsolatban a Szabad Nép hasábjain már ismertettük. A történelmi anyagban számos más munka is szerepel, amelyet a katonakiállítás mutattak be először. Ezek közé tartozik *Béres Jenő* tanulmányzerű gondossággal megfestett *Az urak üzenete* című képe; *Imre István* portrézerűen megfestett *Hunyadi-képe*. Az 1919-es eseményekkel foglalkozó festmények közül *Szentgyörgyi Kornél* és *Rozs János* keltelemek figyeltek. *Ék Sándor* készülő nagy hármasképének színváltata is szerepel a kiállításon. A honvéd kiállításán bemutatott színezetű színpadias szemben ez a három kép szerkezetében egységesebb. Legmeggyőzőbb része: *Rákosi elvtárs* a vörös csapatok élén. Hibájuk azonban a vázlatoknak, hogy színeiben szegényesek. Művét színekben fejlesztenie kell, hogy a való élet szépségét a maga gazdagságában ragadhassa meg.

A felsorolással még nem merítettük ki a kiállításban bemutatott történelmi festményeket. Számos más művészeink is foglalkozott hasonló tárggyal. A történelmi műfajra való gyors áttérés hibákat is eredményezett. *Vidai Brenner Nándor* *Petőfi a nép élén* című festményében nagy teret engedett a színpadias beállításnak. A sokáig absztrakt festészetet művelő *Hincz Gyula* is szerepel történelmi festményvel. *Petőfi* és *Bemet* ábrázolja a nép között. *Petőfi*-alakja nem rokonszenves és a képen helyet kapnak indokolatlan formatorzítások is. (Festői fejlődésében viszont igen előremutató egy *vöröszázlós munkát* ábrázoló tanulmánya.) *Fenyő Á.* Vendre fejlődése többi művészeinkhez viszonyítva még mindig igen lassú. Illegális találkozó című festményének rossz a rajzi megoldása, eszmék kifejezésére még nem érett. Helytelen utakon jár *Molnár C. Pál*. Képe nem hozza közel a szemlélőhöz 1848-as március 15-ét; megelégszik a kora-

beli metszetek szövegi utánzásával. Festői megoldása a szemérmes típusos példája.

Művészetünk reménységei, a legfiatalabbak is foglalkoztak történelmi témákkal. A tehetséges *Csernus Tibor* a *Petőfi* festő *Orlai Petrich Somát* ábrázolta. A festői hatások egyoldalú keresése miatt azonban művében jellegtelene a figurák. *Petőfi*-arcása megvalósággal ellenszenves. A festői megoldások mellett törekedjék az emberi alak dinamikusabb ábrázolására, kerülje a csendelteszerű felfogás veszélyét. Egy másik fiatal festő, *Zsille Győző* *Illegális tanulóör* című festményén az emberábrázolás értékei mellett sok indokolatlan tagjelítés található. *Misztikus* a színadása *Móricz Sándor* festményének, mely *József Attilát* ábrázolja egy illegális ifjúsági összejövetel részvevőit között. Erejét meghaladó feladatra vállalkozott, az emberábrázolás sokszerűségét, a mély érzelmeket nem tudta maradéktalanul kifejezni, noha műve komoly elmélyedés eredménye.

A szocialista munkáosztály fejlődésének sok ünnepélyes, ma már történelmi eseménynek számító pillanatát is megőrkítették festőművészeink. *Pór Bertalan* és brigádjának *„Urak országából — a nép hazájá”* című festménye *Rákosi elvtársat* ábrázolja *Kossuth*-díjasként között a parlament kupolacsarnokában. A festmény elgondolásában, típusaiban, hangulatában eleven, de megoldása egyenetlen, sokhelyütt vázlatos, befejezetlen, alakjainak mérete torzított. *Benedek Jenő* egyik képén azt az ünnepélyes pillanatot ábrázolta, amikor a türkevei *Vörös csillag* termelőszövetkezet ülésén megjelent *Rákosi Mátyás* elvtárs felszólal. A másik festmény a szolnoki tanács megalakulását örökíti meg. *Benedek Jenő* tavalyi képeihez viszonyítva igen sokat fejlődött. Festőműve süllyedte le, ábrázolásmódja igazabb. Mindkét képeknek legjobb része az előtér, itt jól megfestett paraszti típusokat mutatott be, anyag- és szín-ábrázolással az alakok ruházatát. Hibája azonban, hogy a háttérrel még mindig sikertelenül viaskodik, nem tudja hitelesen érzékeltetni a téri mélységet.

A szocialista munka ábrázolásánál művészeink főként az építőipar felé fordultak. Az építőmunkával foglalkozó művek között szerepel *Szentiványi Lajosnak* a MEMOSZ székház dísztermé számára készített két képe. A két festmény a művész első kísérlete, hogy felszámolja elzárkózottságát. Művében értékelni lehet a derűs, harmonikus, optimista színeket. A munka lendületét azonban nem tudta ábrázolni. Ez a hiányosság részben kompozíciójának fogyatékoságából, részben a festői kidolgozás egyenetlenségéből fakad. A tevékenységet végző ember alakjait jobban ki kell emelnie és ügyelnie kell a típusok portrézerű, realista ábrázolására, a lelki tartalom kifejezésére. Ugyancsak az építkezés köréből vette témáját *Boros Géza*. Festménye azonban nem a legjellemzőbb motívumokat ábrázolja, nem domborítja ki az ember jelentőségét a termelésben.

Az egyéb ipari munkával foglalkozó festmények közül a legsikeresebb *Mihályi Pál* szerelőüzemrészletet ábrázoló festménye. Alakjai elevenen tevékenykednek a gondosan és hangulatosan megfestett gép-szarnokban. *Iván Szilárd* brigádmegbeszélést ábrázoló festményén a holt tárgyak háttérbe szorítják az emberi alakokat. Festői megoldásai rokonszenvesek, de még nem eléggé reálisak.

A magyar falu életével, a szocialista mezőgazdaság kialakulásával alig foglalkoztak művészeink. A legvonzóbb mű a napokban elhunyt *Toroczkaik Oswald* tiszcs-brigádát ábrázoló nagyméretű festménye. Típusaiban, az alakok mozgásában meg tudta ragadni a falun kialakuló szocialista ember jellegzetességeit. A fiatal *Csernus Tibor* *Beszolgáltatás* című képe, bár még kevésbé befejezett, mint *Petőfi*je, mégis önállóbb és egészségesebb festői felfogásra utal. *Cséplési jelenet* ábrázolnak *Szabolka Imre* és *Edvi Illés* Aladár munkái; gondossággal és a részletek megfigyelésének ügyes alkalmazásával készültek.

Az életkép, a zsáner műtői újjászületése után ez a kiállítás újabb jó eredményeket mutat fel. Anyaguk igen változatos, szinte egész életünket felölel, de leginkább ifjúságunk életével foglalkozik. *Berényi Róbert* festőműtermet ábrázoló képén a művész és tanítványai láthatók; festői megoldásokban és portrézerű ábrázolásokban gazdag munka. Az új iskolai ifjúság életét mutatja meg *Molnár József* gondosan kivitelezett, beiratkozás a főiskolán című festménye *Breznai József* jó típusokat ábrázoló, de kissé merev, s valószínűleg megvilágítású festményén a szakértésigek tanulókorát láthatjuk. Jó festői és lélekábrázoló készségre vall, de nem elég gondosan

megfestett kép *Csaba Kálmán* Tanulókör. Egészséges típusok, derűs hangulat mellett megoldásbeli egyenetlenségek jellemzik *Szentgyörgyi Kornél* kellemes hatású *Sportolók* megbeszélése című festményét. Sokat fejlődött a tavalyi kiállítás óta *Mácsai István*. Festőműve, emberábrázolása gazdagodott, de még bizonytalanság és külsőségek uralma jellemzik kompozíciót. Legszebb műve hangulatos tájképe. Friss kötetlen élmény, kellemes festői formálás jellemzi *Bernáth Aurél* *Reggel a vitorlások táborában* című festményét.

Portréfestészetünk az előző évi kiállításához viszonyítva sokat fejlődött. Ebben nagy része van annak, hogy a realista alkotómódszer általánosan a portréfestésztől megfigyelésre szoktatta rá művészeinket. *Bán Béla M. L.* megdicsért honvéd arcképet már a honvédkiállítás kapcsolatban értékeltük. A kiállítás legjobb portréje *Csáki Maronyák* József Mikos Sándor Kossuth-díjas szobrászt ábrázoló festménye. A fiatal *Nuridsány Zoltán*: Munkásnő arcképe, *Molnár József*: Nagy László költőt ábrázoló arcképe, *Szalatnyai Sándor*: Edesanyám című alkotása, *Hermann Lipót*: Pór Bertalan portréje, *Miskolci László*: Elmunkásnője, *Vén Emil* Kodály arcképe, *Bence László* katona arcképe, *Glatz Oszkár* két női feje, *Czene Béla* traktorosnője — a kiállítás portréanyagának gazdagságát bizonyítja *Félegyházi László* munkásportréje fényképszerű, igen szegényes festői eszközökkel készült alkotás. *Kmetty János* építésvezető című munkája még sok formalista csökevény tartalmaz, bár *Kmetty* művé-

szetében is láthatólag fellépett a realista ábrázolás igénye.

Ujabbban festőink bátrabban nyúltak a csendeltes, amely a valóság festői tanulmányozásának fontos eszköze. *Csáki Maronyák*, *Fényi Géza*, *Burghardt Rezső*, *Hincz Gyula*, *Iván Szilárd*, *Vidovszki Béla* és a fiatal *Kristóf László* munkái kell kiemelniünk.

Tájképfestészetünk még nem érte el a festészet általános fejlődésének színvonalát. A kiállított tájképek legnagyobb része közömbös, nem mutatja meg az ország megváltozott hangulatát, s nem mélyíti el a hazai föld és a táj iránti szeretetet. A többi műfajjal szemben a tájképfestők még szinte semmit sem tudtak felhasználni a haladó hagyományokból. Csak néhány említésre méltó művet láthatunk a kiállításon. *Rozs János* festette meg az első magyar ipari tájképet. A vidéki tájra foglalkozó művek közül tartalmaz legserencsésebb *Lukovszki László* *Tagosítás* című festménye, de művében még sok a formalista elem. *Bótos Sándor* *Répatiszítás* című műve Munkácsy stílusának szóról-szóra való átvétele nyomán túlságosan sötét.

Egészében tekintve: festészetünk egy év alatt értékesen fejlődött. Művészeinknek azonban nem szabad megállniuk a megkezdett úton, tovább kell mélyíteniük művészetük eszmei tartalmát, gazdagítani tematikáját, s fejleszteniük mesterségbeli felkészültségüket.

Végyvári Lajos

Ünnepélyesen megnyitották a II. Magyar Képzőművészeti Kiállítást

Szombaton délelőtt a Műcsarnok helyiségeiben ünnepélyes keretek között nyitották meg a magyar képzőművészet egyéves fejlődését bemutató II. Magyar Képzőművészeti Kiállítást. Az ünnepségen megjelent *Dobi István*, a minisztertanács elnöke, *Kiss Károly* elvtárs külügyminiszter és *Horváth Márton* elvtárs, az MDP Politikai Bizottságának tagjai, *Szabó Piroška* elvtársnő az Elnöki Tanács titkára, *Darvas József* közoktatásügyi miniszter. Résztvett az ünnepségen *J. D. Kiszely* elvtárs, a Szovjetunió magyarországi nagykövete és a többi baráti állam budapesti külképviseleteinek képviselői, továbbá *I. P. Kargalcev* elvtárs, a VOKSZ magyarországi megbízottja, *Bert Williams* a DIVSZ titkára, a magyar kulturális, művészeti élet számos képviselője.

Az ünnepi megnyitó beszédet *Csók István* Kossuth-díjas festőművész, a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetségének elnöke mondotta.

— Nagy örömmel nyitom meg ezt a kiállítást, mert kétségtelen, hogy a tavalyihoz képest határozottan haladást jelent — mondta.

Révai elvtárs a Szovjet Képzőművészeti Kiállítás rámutatott, hogy a szovjet képzőművészek együtt élnek a szovjet néppel, ismerik a szovjet ember legfőbb problémáit, kívánságait, ismerik hazájuk szépségét és művészetük a szovjet ember életének szebbé és a szovjet hazának erősebbé tételét szolgálja.

— A Szovjet Képzőművészeti Kiállítás tapasztalataiból kiindulva igyekeztünk mi is a szocialista-realista képzőművészet megteremtésére hazánkban. A tavalyi képzőművészeti kiállítás ennek a kísérletnek első eredménye volt.

— Az I. Magyar Képzőművészeti Kiállítás annak ellenére, hogy eléggé sikerült, mégis egy kicsit tapogatózás volt. Révai elvtárs megnyitó beszéde mind az elért eredményekre, mind a hiányosságokra rámutatott és

ez a mostani kiállítás a magyar művészetnek ezen alapuló, egyéves komoly fejlődését mutatja.

— Örömmel látom a kiállításon, hogy a magyar képzőművészeti élet legkiválóbbjai szeretettel és érdeklődéssel fordultak a magyar dolgozó népet legjobban érdeklő témákhoz. Példa erre nem egy mű, amely a történelemmel foglalkozik, akár a régmúltból, akár a közelmúltból — a munkásmozgalom életéből — veszi mondanivalóját.

— Nem egy fiatalabb művészeink munkájában látunk komoly haladást; vannak olyanok is, akik a tavalyi kiállításon részt sem vettek, vagy csak igen szerényen szerepeltek, a mostanin pedig ko-

moly alkotásokkal lépnek a közönség elé.

Azok a művészek, akiknek művei tavalyi Munkácsy-díjat kaptak, legnagyobb részben bebizonyították, hogy a Magyar Népköztársaság által alapított új képzőművészeti díjhoz méltóan fejlesztek tovább tehetségüket.

— Nagy örömmel látom a fiatal művészgárda izmos tehetségét és kérem őket, ne álljanak meg a megkezdett útton és teljes erővel lépjenek előre, lankadatlanul haladjanak továbbra is azon az úton, amelyet a nagy magyar hagyományok és a szovjet képzőművészek példája megvilágít.

— Különös örömmel köszöntöm a kiállítás falain az idős, sőt a legidősebb művészegeneráció alkotásait. Képzőművészeti életünk erejét és lehetőségét példázza az a tény, hogy ezek a mestereink milyen friss és eleven alkotásokkal szerepelnek ezen a kiállításán.

— A grafikai művekkel kapcsolatban meg kell állapítanunk, hogy művészeink egy része igen színvonalas, harcos grafikai műveket állított ki. Más része azonban a kiállított grafikáknak még nem tudja betölteni azt a hivatását, amelyet ettől a műfajtól — amely a leggyorsabban tud reagálni a társadalmi igényeire — joggal elvárhatunk.

— Általánosságban az egész kiállítással kapcsolatban megállapítható hogy

művészeink több gondtal és szeretettel dolgoztak a maguk elé tűzött feladatok megoldásán, a képek és szobrok művészi színvonala hatalmasat fejlődött.

bár imitt-amott még jelentkezik olyan alkotás is, amelynél láthatólag a művész túl gyorsan akar olyan sikereket elérni, amelyekhez szakmai vagy eszmei felkészültsége még nem elegendő

— Nekünk művészeknek mindenképpen az a célunk, hogy a kultúra nagy alkotásait ne rombolják le, ne pusztítsák el. Ez a békevágy kifejeződik a művészek alkotásaiban is.

— A békét természetesen azok a művek is szolgálják, amelyek nagy példaképeinket mutatják be, amelyek történelmi multunkat világítják meg, amelyek örömet okoznak a magyar dolgozóknak. Egyaránt fokozzák ezek a békétábrázoló erejét.

— A II. Magyar Képzőművészeti Kiállítás feladata, hogy a szocialista építésben a magyar nép segítségére, a békéért való harcban mindnyájunk fegyvere legyen. Ezt a feladatát be is tölti — fejezte be beszédét *Csók István*.

A megjelentek ezután megtekintették a kiállítást.